

MARCALI MÚZEUM

H-8700 Marcali, Múzeum köz 5. | +36 85 510 520 | www.marcalimuzem.hu | info@marcalimuzem.hu

A Marcali Múzeum Digitalizálási Stratégiája

2017 – 2020

1.) Bevezetés

A digitalizálás a kulturális emlékezetet őrző közgyűjtemények tevékenységének egyre fontosabbá váló eleme, olyan eszköz, amely a muzeális intézmények alapfeladatainak ellátását egészen új alapokra helyezi. Biztosítja a közgyűjteményekben őrzött tudás hosszú távú megőrzését, széles körben való hozzáférhetővé tételét, a kiállítási és múzeumpedagógiai tevékenység megújítását és a kulturális javak állományvédelmét.

A digitalizálás a mai modern muzeológia szerves részét képezi. A múzeum alaptevékenysége egyre inkább informatikai eszközök által, informatikai környezetben jelenik meg a tárgyleírástól a valóságos, illetve virtuális kiállításokig. Az internet mint kommunikációs eszköz a múzeumok számára is új lehetőségeket teremt a közönséggel való kapcsolattartás, a gyűjteményekben őrzött kulturális örökség közreadása, az ismeretek átadása terén. A gyűjtemények elektronikus szolgáltatása azonban nemcsak lehetőség, hanem egyre inkább a társadalom elvárása.

2.) Jogsabályi háttér

A múzeumok működését a muzeális intézményekről, a nyilvános könyvtári ellátásról és a közművelődésről szóló 1997. évi CXL. törvény határozza meg. A törvény kimondja, hogy *„a kulturális örökséghez tartozó javak múltunk és jelenünk megismerésének pótolhatatlan forrásai, a nemzeti és az egyetemes kulturális örökség egészének elválaszthatatlan összetevői; szellemi birtokbavételük minden ember alapvető joga. Az e fogalomkörbe tartozó értékek különös védelme, megőrzése és fenntartása, valamint a nyilvánosság számára történő széleskörű és egyenlő hozzáférhetővé tétele a mindenkori társadalom kötelezettsége.”*

A törvény (4) bekezdés b) pontja kimondja, hogy a múzeumoknak a fenntartó által jóváhagyott múzeumi küldetésnyilatkozattal és múzeumi digitalizálási stratégiával kell rendelkezniük, amelyek alapján szakmai tevékenységüket folytatják.

A törvény 1. számú mellékletének zs) pontja meghatározza a múzeumi digitalizálási stratégia fogalmát: *a múzeumok digitalizálási tevékenységét megalapozó írott dokumentum, amely az e törvényben meghatározott feladatok teljesítése érdekében rögzíti a múzeumokban őrzött kulturális javak digitalizálásának céljait és prioritásait, a digitalizálással létrehozott digitális adatvagyon hosszú távú tárolásának feltételeit, valamint a közzététel, a felhasználás és a hasznosítás szabályait, beleértve a köznevelési célú hasznosítást is.*

A Marcali Múzeum digitalizálási stratégiáját a törvény célkitűzéseit figyelembe véve, a törvényi előírásnak megfelelően készítette el.

3.) Illeszkedés Európai Unió és hazai stratégiákhoz

a. Illeszkedés az „Európa 2020” Stratégiához

Az „Európa 2020” stratégia egyik kezdeményezése az Európai Digitális Menetrend, amely a stratégia hét pillérének egyike. A digitális menetrend az információs és kommunikációs technológiákban (IKT) rejlő lehetőségek hatékonyabb kiaknázását javasolja az innováció, a gazdasági növekedés és a haladás előmozdítása érdekében. Egyik kulcsterülete Európa kulturális emlékeinek digitalizálása és megőrzése; ide tartoznak a nyomtatott dokumentumok (könyvek, periodikák), fényképek, műtárgyak, levéltári iratok, hangfelvételek, audiovizuális dokumentumok, műemlékek és régészeti lelőhelyek.

b. Illeszkedés a Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégiához

A Digitális Magyarország (Digitális Nemzeti Fejlesztési Program és Digitális Jólét Program) megvalósítása keretében készült el a Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia (KDS), amely átfogó, szakaszosan megvalósítható koncepciót tartalmaz a közgyűjtemények tartalomszolgáltatásának biztosítására. A KDS a megvalósítás első szakaszában (2017-2020 között) új pályára kívánja állítani a közgyűjteményeket, meghatározó tartalomszolgáltató pozícióba helyezve azokat. A Kormány döntése értelmében az EMMI feladata lesz mintaprojektek nyomán olyan pályázati rendszer kidolgozása, amely 2018-tól kezdődően éves kiválasztási mechanizmus keretében támogatja a közgyűjtemények digitalizálási tevékenységét.

A Közgyűjteményi Digitalizálási Stratégia rögzíti, hogy „a magyar kultúrafogyasztók érdeke a lehető legteljesebb körű és a lehető legszabadabb, digitális formában történő hozzáférés a kulturális javakhoz. A digitális tartalmak hozzáférhetővé tétele hozzájárul a Kormány nemzet-, és társadalompolitikai céljainak megvalósításához, így különösen a kulturális alapellátás kiépítéséhez, melynek fő célja, hogy megteremtődjön a kultúrához és a kulturális értékekhez való akadálytalan hozzáférés a magyar kulturális identitás erősítése érdekében. Ebből a megközelítésből nézve a magyar közgyűjtemények digitalizálásának átfogó programja jelentőségében messze túlterjed az érintett intézmény falain: az egész magyar kulturális örökség anyagának dinamizálását jelenti. Az erre épülő új szolgáltatási rendszerek pedig hozzáférést biztosítanak minden felhasználó számára ehhez az örökséghez.”

c. Illeszkedés Magyarország Digitális Oktatási Stratégiájához

A múzeumok az iskolán kívüli nevelés és oktatás legfontosabb helyszínei. A köznevelési, a szakképzési, a felsőoktatási és a felnőttképzési rendszer digitális átalakításáról, és Magyarország Digitális Oktatási Stratégiájáról szóló 1536/2016. (X. 13.) Korm. határozat alapján elkészült Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája. A stratégia egyik pillére a tartalom – nemzeti alaptanterv és kerettanterv felülvizsgálat, digitális tartalomfejlesztés. Ehhez kapcsolódhatnak digitalizált múzeumpedagógia programokkal a múzeumok és az oktatást segítő digitalizált tartalomfejlesztés hozzáférhetővé tételével.

A stratégia célként jelöli meg a társadalom digitális írástudás-szintjének növelését és a felnőttkori digitális tanulásban való részvétel fokozását, valamint a színvonalas digitális tartalmak és nyitott oktatási segédanyagok folyamatos és a szükségleteknek megfelelő bővülésének, frissítésének és könnyű elérhetőségének biztosítását.

4.) A Marcali Múzeum Digitalizálási Stratégiájának célja

Jelen dokumentum célja meghatározni azon feladatokat, módszereket és eljárásokat, amelyeket a múzeumnak alkalmaznia kell a rábízott kulturális javak információtartalmának digitális formában való létrehozása során, valamint cél, hogy új tartalmakhoz irányelveket adjon. A digitalizálási stratégiának tartalmaznia kell a technikai (hardver, szoftver) és a humánerőforrások leírását, hozzáférhetőségét is.

5.) Helyzetértékelés

a) Gyűjtemények digitalizáltsága

Mint területi múzeum, amelynek gyűjtőterülete az egész Marcali Járásra kiterjed, azaz összesen 39 településre, a néprajzi és történeti gyűjteményében több mint 7000 tárgyat őriz, fotógyűjteménye meghaladja a 10.000 felvételt, adattárban közel nyolcezer dokumentum áll a kutatók rendelkezésére.

A Marcali Múzeum valamennyi papíralapú leltárkönyvének adatállománya Excell táblázatokban rögzítésre került (eszerint a Néprajzi tárgyi 1972-2016, a Történeti tárgyi 1972-2016, a Történeti dokumentum 2013-2016 leltárkönyvek és az Adattári leltárkönyv 1-1683-ig). A HunTéka adatbázis kezelő rendszerbe konvertálásra kerültek az Excell táblázatok. Jelenleg folyamatosan bővül a digitalizált anyagok száma és köre, elindult a műtárgyak fotózása.

b) A digitalizálás technikai feltételei

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma által 2015-ben meghirdetett „Muzeális intézmények szakmai támogatása program keretében a múzeum olyan auditálható nyilvántartó programot (HunTéka) szerzett be, amely a digitalizálási folyamatot követően lehetővé teszi a múzeum anyagaihoz való távoli hozzáférést is.

A pályázat segítségével kialakításra került egy szerverszoba, beszerzésre kerültek a múzeumi szerver-rendszerhez szükséges hardware elemek, illetve telepítésre kerültek a Monguz Információtechnológiai Kft. által forgalmazott HunTéka közgyűjteményi rendszer moduljai. A Múzeum munkatársai részt vettek a szoftver használatáról szóló első oktatáson is.

Internetkapcsolat:

A Marcali Múzeum 30 Mbit/sec sebességű párhuzamos internet kapcsolattal rendelkezik. A hálózat kiépítése folyamatban van. A HunTéka adatbázis szerverre folyamatosan kerülnek fel az újabb szerzemények adatai. A fájl tároló-szerver folyamatosan bővül. A WEB-szerver kiépítése folyamatban van. A beviteli adatok minőségi és mennyiségi követelményei kidolgozottak.

c) Humán erőforrás – a digitalizálási stratégia megvalósítói

Muzeológusok

A muzeológusok kizárólagos feladata a rögzített adatok minőségének, pontosságának ellenőrzése, az adatok jóváhagyása. Feladatuk még a gyűjtemény és az abban lévő tételek publikusságának, nyilvános felületen való megjelenítésének biztosítása.

Gyűjtemény- és raktárkezelő, Múzeumi adatrögzítő, fotós

A stratégia közvetlen megvalósítói.

Feladataik:

Gyűjtemény- és raktárkezelő: szkennelés, digitális állományok kezelése, adatrögzítés

Múzeumi adatrögzítő, fotós: tárgyfotózás, szkennelés, digitális állományok kezelése, adatrögzítés

A digitalizálási tevékenység egy részét (elsősorban retrospektív feldolgozás) a muzeológusok utasításai alapján kulturális közfoglalkoztatási program keretében alkalmazott, illetve egyéb határozott időre digitalizálásra alkalmazott személy is elláthatja.

A Marcali Múzeumban a digitalizálási tevékenységekhez szükséges munkakörök adottak, azonban az intézmény leterheltsége miatt – lévén területi múzeum – nem áll rendelkezésre kellő idő a tevékenység végzéséhez. A humán erőforrás-hiány e tevékenység végzésénél fennáll.

d) SWOT-analízis

ERŐSSÉGEK - a digitalizálási tevékenységhez biztosítottak a technikai feltételek - a leltározott anyag többsége excel-táblában rögzített - jól felszerelt fotólabor - múzeumi fotós	GYENGESÉGEK - a muzeológusok és gyűjteménykezelők kis létszáma, leterheltsége, humánerőforrás-hiány - technikai eszközök egy része elavult
LEHETŐSÉGEK - múzeumi gyűjteményt tartalmazó rendszer csatlakoztatása hazai és nemzetközi (pl. Europeana) közgyűjteményi projektekkel - virtuális kiállítások létrehozása - nem kiállított tárgyak megismerhetősége - közfoglalkoztatottak segítségével adatrögzítéshez - elérhető pályázati támogatások	VESZÉLYEK - elhúzódó digitalizálási munkálatok miatt lemaradás a hazai muzeális intézmények között - a szerveret kezelő munkatárs öt éven belül eléri az öregségi nyugdíj korhatárt

6.) Célok, prioritások

a) Komplex digitalizáció

A tárgyi gyűjtemény digitalizálásának célja a nyilvántartás teljes archiválása, a keresés, a tudományos feldolgozás meggyorsítása, könnyítése.

A digitalizálás során rögzítésre kell hogy kerüljön a tárgyak neve/címe, leírása, keletkezésük/készítésük helye, készítői/alkotói, anyaga, mérete, elkészítésének technikája, digitális képe.

b) A múzeum saját honlapján adatbázis elérhetőségének megteremtése

Célunk a Web-szerver üzembe helyezését követően a jelenlegi honlap továbbfejlesztése, és a múzeumi adatbázisok távoli elérhetőségének megteremtése.

c) Csatlakozás más adatbázisokhoz

Hazai és nemzetközi rendszerekhez való csatlakozással a digitalizált tartalom online az egész országban, illetve nemzetközi szinten is elérhetővé és kutathatóvá válik.

d) Múzeumpedagógiai hasznosítás

Múzeumpedagógiai foglalkozások szervezése az adatbázisra építve. A foglalkozások elsődleges célcsoportja az általános iskolai és középiskolai tanulók lennének. A múzeum ezen tevékenységét az oktatási intézmények tanterveivel igazítottan látná el.

e) Köznevelési hasznosítás

Oktatási tan- és segédanyagok kidolgozása, segítségnyújtás a távoktatás kultúrájának elterjesztésében, digitális készségek és képességek fejlesztése, az informatikai

műveltség terjesztése, megfelelő jogosultsággal a tudományos tartalmakhoz való hozzáférés biztosítása.

f) Virtuális kiállítások létrehozása

A múzeum saját közgyűjteményi portálja virtuális kiállítási lehetőséget teremt.

7.) Jövőkép

- a) A Marcali Múzeumban őrzött nemzeti kulturális vagyon digitalizálásra kerül.
- b) A digitális anyagok hozzáférhetővé válnak az információs hálózatokon
- c) A digitalizált anyagok és archivált digitális tartalmak kutathatóvá válnak, bevonhatóak lesznek az oktatásba.
- d) A helyi identitás erősödik.
- e) A múzeum digitális szolgáltatóvá válik.

8.) Közzététel, felhasználás, hasznosítás

a) Közzététel

A közzététel során megfogalmazódó ajánlások:

- A tartalmak felhasználóbarát, hatékony és gyors megjelenítése, kereshetősége,
- szakmailag támogatott aggregációs portálhoz csatlakozás (tartalmak elérhetőségének növekedése),
- a tartalmak moderálás melletti web2-es, felhasználók általi kiegészítésének, biztosítása; ún. crowdsourcing (közösségi közreműködés) megoldások alkalmazása.

Törekedni kell arra, hogy mind a technológia, mind az eszközök és a számítástechnikai alkalmazások kiválasztásánál olyan megoldásokat keressünk és alkalmazzunk, amelyek megbízhatóak és költségvonzatuk kedvező.

b) A felhasználás szabályai

- A felhasználás során elsődlegesen figyelembe kell venni a 1999. évi LXXVI. törvény szerzői jogról szóló szabályait és másodlagosan a digitalizált képi tartalmak minőségét.
- A nagy felbontású képeket csak az igazgató írásbeli engedélyével szabad felhasználni, ezek nyilvános felületen nem érhetőek el. Ez a rendelkezés addig áll fenn, amíg a digitális vagyon tulajdonosa (a Magyar Állam) erre vonatkozóan másként nem rendelkezik.
- A múzeum honlapján ismeretterjesztési, oktatási céllal közzétett kisebb felbontású képeket és leíró adatokat személyes, kutatási célra bárki szabadon felhasználhatja a forrás megjelölésével. Ezek kereskedelmi, sokszorosítási célra nem használhatók fel.

- A többszintű felhasználás lehetőségét teremtjük meg: minden műtárgy esetében a muzeológus dönti el, hogy milyen egyedi felhasználói jogosultság illeti meg a felhasználókat.

c) Köznevelési célú hasznosítás

Azok a tárgyak, amelyeknek digitalizált rekordjai a Digitális Oktatási Stratégia, a nemzeti Alaptanterv megvalósítása keretében készülő digitális oktatási segédanyagok számára forrásértékű dokumentumként szolgálhatnak.

9.) Zárszó

A kulturális örökség intézményei csak akkor őrizhetik meg az információgazdálkodásban hagyományosan betöltött vezető szerepüket, ha képesek az új technológia nyújtotta lehetőségek kihasználására, a kulturális értékek közvetítésének korszerűvé tételére. Erre tekintettel a Marcali Múzeum a 2017-2020 időszak fő prioritásaként kezeli gyűjteményének digitalizálását.

Marcali, 2017. május 12.

Vidak Tünde
Vidak Tünde
múzeumigazgató

Záradék

A Marcali Múzeum Digitális Stratégiája nevű dokumentumot Marcali Város Önkormányzatának Képviselő-testülete a/..... (.....) számú határozatával jóváhagyta.